

Állami vendéglátó

Elmagánosodás

Nagyobb tempóban következik az állami monopóliumok felszámolása az eljövendő hónapokban a gazdaság különböző szféráiban. Jóllehet nem klasszikusan ipari-gazdasági ágazat a vendéglátás — szokás ugyan vendéglátóiparnak nevezni —, és az állami vállalatok egyeduralgó helyzete is messzi kődbe veszett már, mégsem reked kívül a privatizáció hatókörén. Mondhatni, a magánműködtetés közérdekből történik, mert ekkor lesz egészséges verseny, értünk, vásárlókért, vendégekért. Egyes vélekedések szerint ez soha el nem érhetően messzi ábránd. Tény azonban: a privatizáció törvényszerűen folytatódik. A Csongrád Megyei Vendéglátó Vállalatnál erről kérdeztem Dékány László igazgatót.

— Frissiben újjáválasztott vállalatigazgatóként, hogyan látja az elmagánosítás perspektíváit?

— Megkérdeztem magamtól én is a szeptemberi újraválasztásom után, hogy mi lesz a megbízatásom lejárta-kor, mi marad ebből a cégből öt év múlva? Többféle változat lehetséges, nyilván. Nekem öt éves szisztematikus munkával kell számolnom, amelybe belép a privatizáció, amit óhatatlanul szükségesnek érzek. Csupán a módszereket illetően vannak fenntartásaim. Az Állami Vagyongyűnkéssel közlebbi kapcsolatba kerülve azonban a jó benyomásaim kerekedtek felül: nem hivatalként, hanem menedzser-szemlélettel akarja lebonyolítani a privatizációt. Az öt éves időszakot a törvény szelleméből kiindulva szemlélem: csak az életképtelen vállalatokat kell megszüntetni. Ha tehát az előprivatizáció után marad egy működőképes állami vállalat rész, akkor az más keretek között, esetleg megváltozott szerepkörben tovább funkcionálhat.

— A működőképeséget eddig nem kis részben a szerződéses, korábban a gebines üzletek biztosították. Gondolja, hogy valami hasonló szisztémával megmaradhat a vállalat?

— Nem szeretném, ha bárki elkönnyelné, mint bizo-

nyosságot, hogy a szerződésesek így mond

eltartottak bennünket.

A működtetés költségei ugyanis szerényen számolva is megoszottak, hiszen a vállalat húsfeldolgozójából láttuk el konyhakész hússzerűen a szerződéses egységeket, biztosítottuk a fogyasztók-beszerzést. Vagyis több mindennel nem kellett foglalkozniuk egyenként, arra munkaerőt és pénzt áldozva. A vélekedés, miszerint a vállalat a szerződéses vendéglátó egységek eltartottja lenne, nem igaz. A továbbiakra pedig még ennél is kevésbé hiszen a vállalat közreműködő a vagyonekező központ vezényletével a privatizáció folyamatában. Annak hasznélvezője a vállalat bármilyen formában fennmaradó része már nem lesz. Az államkasszába folyik be minden bérleti díj, illetve vételár.

— Tehát az a furcsa és ellentmondásos helyzet áll elő, amelyben ön maga érdekei ellen dolgozik a vendéglátó vállalat. Eszerint fogalmazva a kérdést: hol tartanak az öncsonkításban?

ne legyen majd munkahelyük.

Bizony, érezhető a feszültség, a munkanélküliségtől való félelem. Megnyugtató szavakat mondhatok, de valószínűleg nem tudom azt mondani: senki se marad munka nélkül a vállalati átalakulás, illetve privatizáció után. Egyrészt, mert nem tudom, mekkora vállalati rész marad meg, másrészt pedig azért, mert a leendő üzletlajdonosok, a bérlők joga eldönteni, hogy a mostani alkalmazottak közül kiket akarnak foglalkoztatni. Mi annyiban tudunk segíteni, hogy a privatizáció hatókörébe nem tartozó üzletekben, egységekben a mi dolgozóinknak igyekszünk kedvező vállalkozói lehetőségeket teremteni. Mindezek

előrebocsátásával az előprivatizációról: november 25-ére kell elkészülnünk a jelentéssel, hogy a vagyongyűnkésség milyen arányban hirdessen meg majdán magánvállalkozóknak üzleteket a jelenlegi vendéglátó vállalati egységek közül. Az előzetes felmérések alapján a megyében összesen meglevő 165 üzletünkben 140 a privatizáció hatálya alá esik. Szegeden hasonló az arányok. Viták azonban bizonyosnak lesznek a privatizációs törvény értelmezéséből kiindulva. Már csak azért is, mert magánvállalkozássá válhat szerintünk a mostani üzletünkben 80-85 százalék, az összes árbevételre vetítve ez mintegy 45 százalék. Tehát árbevétel-arányosan a nagyobb rész vállalati tulajdonú marad.

— Az ön által jósolt viták után, 1992 végéig sorra bekövetkeznek a versenytárgyalások, magánkébe juttatva a vendéglátó egységeket.

A pénz jut főszerephez

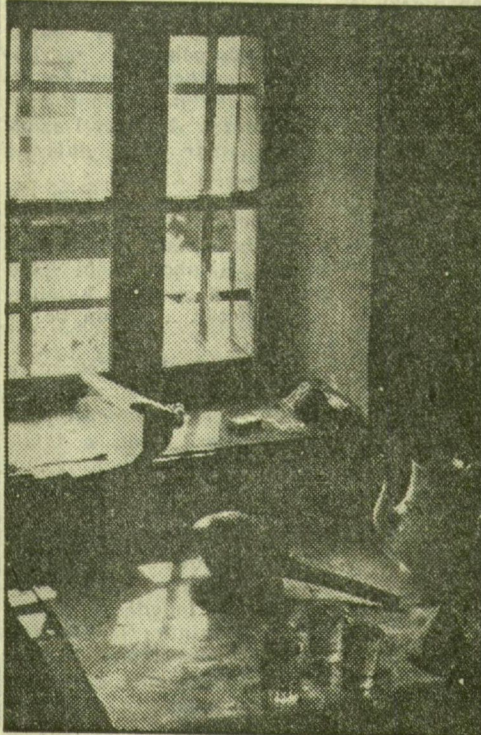
a korábbi gebin- illetve szerződéses versengéseknél is jobban. A vendéglátó szakma szeretete másodlagos. Szegeden pedig már eddig is nyílt titok: néhány személy, illetve család kezében van a vendéglátó helyek többsége.

— Van ilyen jelenség, de ha a vendéglátás színvonalát ez javítja, akkor nem tartom majd rossznak. Az is igaz: szimpatikusabb lenne, ha színesebb vállalkozói paletta alakulna ki a vendéglátásban. Nekünk nem lenne célunk a privatizáció hozamát a csillagos égig emelni. Hiszen a versenytárgyalások során befolyt pénz nem minket illet. Az üzletek felértékelését, a pályázati, kiírástól tőlünk függetlenül intézi a vagyongyűnkésség. Tehát se induló összeget, se licitálási limitet a vállalat részéről nem határozhatunk meg, mondván, a kisebb pénzű, hozzáértő vendéglátósok is vállalkozhassanak. A veszély nem zárható ki: ezután is előfordulnak a bevételekre nagyobb, a vendégre kisebb figyelmet fordító vendéglátósok. Akkor is, ha a versengés a szűkülő vendégkörért még erősebb lesz.

Becsei Péter

SZÜRET UTÁN, A HAJÓSI PINCESORON — GYENES KÁLMÁN FOTÓI

Filmjegyzet

Szimbolikus zsaruébredés

Azt az állítást, miszerint cipész maradjon a kaptafánál, egy kissé átfogalmaztam velem a filmes világ. Ekképp: cipész maradjon az almafánál, pontosabban: a cipész nem esik messze a fájától. Ugyanis szépen gyakorlati válik, ha egy színész úgy érzi, révbé ért, veszi magának a bátorságot, és egy kis metamorfózis segítségével pillanatok alatt filmrendező lesz belőle. Méghozzá oly bátran rendez, hogy magára osztja a főszerepet. Ez nem minden esetben tűnt gusztustalan-nak, csak mikor kőfogott a lóláb, hogy a közreplő nem tudja eljátszani a rendezőt.

De előbb a jobb példát. Gondolok itt Bódy Gáborra, aki *A kutya éji dalában* nem lógatta ki a fent említett lólábát. És igen, a rosszról könnyebb beszélni. A hétvégén a tévében vetített Alain Delon-filmre, a *Ne ébredj fel az alvó zsarut* címűre gondolok. Ez az ember szadista, hallottam a véleményem többfelől is. Hogy valóban szadista-e vagy nem, majd az orvosok megállapítják. Pusztán az a különös, hogy rendezőnk pont egy olyan filmben helyezte magát, amelyben elég változatos módon gyilkoláshoz. Ez még hagyján, de a sok bosszantó amatőr megoldás szinte az égbe kiáltott. Eből csak egyet. A címet úgy rávinni a filmre és értelmezni, hogy Delon hullafáradtan fekszik az ágyon, mikor már minden túl, a nője felébreszti, ő meg válaszol, hogy mondtam én neked, hogy ne ébredj fel az alvó zsarut. Ezt kár volt csinálni, hisz a film alapja a szimbolikus zsaruébredés. Mondanám én, Delon úr, cipész maradjon az almafájánál. P. Sz.

Juss(unk) a sorsformáláshoz

A vásárhelyi társadalom-ismerteti és kulturális szemle, a *Juss* legutóbbi száma (1990/3.) nem kevesebbre vállalkozik — igen dicséretes módon —, minthogy prominens szakemberek sorsfordulónkat elemző gondolataink adjon teret. Segítségükkel olvasóink tájékozódási lehetőségeket, fogódzókat adva a „nagy magyar átalakulás”-ban való eligazodáshoz. — Egyszersmind tényfeltárást, helyzet-elemzést, s a belőle következő teendők megjelölését a sorsfordítás felelősségét magukra vállalóknak.

Agh Attila politológus a folyóirat nyitó tanulmányában — „Az értelmiség és a hatalom új kiegyezése” — mintegy alaphangot adva (s nyilván a szerkesztők szándékait is kifejezve) írja: „A magyar értelmiség manapság nem »új gazdit«, hanem egyenlő, tárgyalóképes partnert keres az új kormányzatban, és szívesen felajánlja tudását és szolgálatait az új vezetésnek, ha valóban rendszerváltás történik az értelmiségnek a hatalomhoz való viszonyában is... Most a kiegyezésen kellene dolgozni, s nem a viszony élezésén, mert a jogállamban a kormányok változnak, de a szakértelem értéke megmarad, sőt, fokozódik”.

Ebből a nélkülözhetetlen szakértelemről a lap hátsólapján *Petschnig Mária Zita* ad példaértékű az *Új idők vesztélyzónái* című eszmefuttatásában. A gazdasági rendszerváltás és a társadalmi béke kérdéseinek elemzése közben nyomatékosan hangsúlyozva, hogy „Ez most történetesen nem az az idő, amikor a kormányzat megengedhetné a bér-ár-ár-ár-árspirál

felfűtését... Az infláció elszabadulása — és nem álle, a *Juss* legutóbbi száma (1990/3.) nem kevesebbre vállalkozik — igen dicséretes módon —, minthogy prominens szakemberek sorsfordulónkat elemző gondolataink adjon teret. Segítségükkel olvasóink tájékozódási lehetőségeket, fogódzókat adva a „nagy magyar átalakulás”-ban való eligazodáshoz. — Egyszersmind tényfeltárást, helyzet-elemzést, s a belőle következő teendők megjelölését a sorsfordítás felelősségét magukra vállalóknak.

A következők egyike előrevetítő árnyékáról szól a lapban *Csuha V. Imre* *Sztrájkolni csak szépen...* című írása. *Varga Csaba* viszont a „modern kiegyezés” körvonalait rajzolja fel a Magyar Néppártot elemelve.

Régióinkhoz közelítve a *Vásárhelyi műhely* rovatban *Pálné Kovács Ilona* *Helyi önkormányzatok vákuumban* című gondolatfüzérét olvashatjuk, illetve *Szoboszlai Zsolt* teszi fel a kérdést „Mit ér a szellem, ha vásárhelyi?”. Felletár Béla éppen e szellemiség hagyományából idéz a helyi kórusmozgalomról írott vázlatos történetében, s erre tekint *Vekerdi László* és *Kovács Imre* *Attila* *Németh* *László* ürügyén.

A felsőoktatás jussán, problémáin többen is tűnődnek — *Greza Ferenc*, *Murányi István*, *Tamás Pál* —, az iskolai modellváltás külföldi példáival és hazai szükségességeivel pedig *Bende József* és *Gazdapusztiné Zoltay Erzsébet* foglalkozik. Tanár-költőre, *Csordás Nagy Dezsőre* emlékezik a folyóirat verseivel és *Kárász József* szerelmes vallomásával. A *Forrás* rovatban pedig érdekes dokumentumot tesz közzé *Kiss József* kommentálásával arról, hogy mi volt J. B. Tito és Jugoszlávia szerepe a Nagy Imre-csoport sorsában.

Szabó Magdolna

Zenei naptár

Kvart-kvint varázsa

Öt egyszerű, fekete ruhás férfi állja körül a hosszú lábú kottatartót. Arcuk átszellemül, énekelnek. Mint karcsú, hajlékony virágindák, a gregorián dallamok pompás füzerei körülfonják őket. Kiszakadnak e világból. Valamennyien egy-egy, magasba szárnyaló, eleven melódiává, dallamfolyondárrá változnak. Hajladoznak, összeolvadnak, szétválnak, egymást támasztják, majd ismét szétajólnak. Hangok glóriájában ragyognak, és zeng az égbolt-hús kvart-kvint, s a mennyie fényességű, tiszta oktav. E hangközökre, a több szólamú gregorián zene légies, de mégis biztonságos főpilléreire támaszkodva, karcsú, ám szilárd dallamhíd formájában ível a temetőhöz az ima, s dicősitte Istennek s az ég szentjeinek. A javarészt 13. századból való varázslatos énekek gomolygó tömjénfüstté változtatják a hangversenyterem falait, s a kékes-szürkés derengésből felszökik a karcsú, magasba törő oszlopokon nyugvó boltívek lágy ölése, és a Nap sugaraitól felizzó tűzpirosok, mélykékek, méregzöldek s harsogó sárgák, a görög templom rozettájának színorgiája. A templom félhomályát a magasba szökő, keskeny ablakokon beáramló sugaras fény töri meg. S gomolyognak, mint a füst, vagy galambsuhanással repülnek a dallamok, s megszűnnek a gregoriánmágia.

Előidézői pedig az 1977-ben alakult — *Benjamin Bagby* és *Barbara Thornton* irányításával működő — Kölnből származó

Sequentia Együttes. (Tagjai még: *Stephen Grant*, *Martin Post*, *Eric Mentzel* és *Bernard Schneider*. *Barbara Thornton* az együttes egyetlen nőtagja betegség miatt, sajnos, nem léphetett fel.)

A Tisza Szállóban tartott énekestjükön a hangversenytermeinkben igen ritkán hallható XI—XIII. századi vokális zenét mutattak be. Részben a párizsi Notre Dame-ban már énekeltek együtt programjukban szereplő két-három szólamú, latin szövegű dalok Szent Miklós dicsőítésére, a XIII. század elejéről, s a XII. század második felében alkotó Leoninus mestertől. Csodaszép orgánomok még például Peretinusztól, s életre kelt a legrégebb három szólamú európai dallam is, melyben Szent Jakabot dicsőítette az ismeretlen szerző. S végül a *Sequentia* együttes Kölnből származó német, francia s latin szövegű középkori énekekkel búcsúzott.

A kulturált, csiszolt, korhű előadás az eredeti gregorián notáción alapult, ugyanis az elhangzott műveket nem modernizált kottairás alapján, hanem az eredetinek kópiáiból énekeltek. Ez is hozzájárult ahhoz, hogy tolmácsolásukban eleven hajlékonysággal, lélegző étellel viruljanak a gregorián dallamok. Az e kor zenéjét nem ismerő rácsodálkozhatott, felfedezhette magának, az értő pedig gyönyörűségét lelhet-e e zene titokzatos, tiszta szépségében.

Berényi Bogáta